

JAK ČÍST PUBLIKACI

Tato publikace si klade za cíl využít metodiku šetření PISA a uvolněné úlohy ze čtenářské, matematické a přírodovědné oblasti jako zdroj inspirace pro rozvoj čtenářské gramotnosti v mezipředmětovém kontextu. Ke spolupráci byli призváni vybraní učitelé, kteří se podílejí na vytváření a využívání přenositelných inovativních metod výuky a na podpoře spolupráce mezi učiteli. Ve svých příspěvcích sdílejí zajímavé zkušenosti s rozvojem čtenářské gramotnosti ve výuce matematiky a dalších přírodovědných oborů.

První kapitola nejdříve stručně představuje šetření PISA, poukazuje na **hlavní změny v oblasti čtení**, které souvisí s aktuálním společenským vývojem, a následně poskytuje podrobnější pohled na **pojetí čtenářské gramotnosti v projektu PISA**. Seznamuje čtenáře s koncepcí šetření a detailněji vysvětluje přístupy k hodnocení čtenářských dovedností, klíčové znaky testových úloh PISA 2018 a faktory ovlivňující obtížnost testových otázek. Kapitola se dále zaměřuje na význam čtenářské gramotnosti v ostatních doménách šetření PISA a přináší konkrétní ukázky testových úloh z vybraných oblastí.¹

Druhá kapitola představuje **uvolněné úlohy PISA ze čtenářské gramotnosti**. Ukázky seznamují čtenáře s novými prvky elektronického testování a poskytují podrobný rozbor jednotlivých otázek uvolněných úloh. Přináší informace o tom, co každá otázka testuje, jak by měl žák při jejím řešení postupovat a do jaké úrovně obtížnosti byla zařazena. U otevřených otázek, které od žáka vyžadují formulaci odpovědi vlastními slovy, jsou připojena pravidla vyhodnocování s konkrétními ukázkami odpovědí. Poslední část kapitoly obsahuje ukázky **testu plynulého čtení**, jenž prostřednictvím jednoduchých vět sleduje, jak snadno a efektivně dovedou žáci číst s porozuměním.

Třetí kapitola je věnována **gradovaným úlohám**. Autoři kapitoly *Jana Hanušová* a vítěz Global Teacher Prize 2019 *Tomáš Chrobák* prezentují výukový i diagnostický potenciál úloh s postupně se zvyšující náročností. Poskytují konkrétní ukázky úloh s poznatky ze své pedagogické praxe včetně zpětné vazby ze strany kantorů i žáků. V neposlední řadě poukazují též na propojení matematické a čtenářské gramotnosti a s využitím gradovaných úloh přináší náměty na **činnosti podporující rozvoj čtenářských dovedností v hodinách matematiky**.

Čtvrtá kapitola přibližuje možnosti rozvoje čtenářské gramotnosti **v rámci přírodovědných předmětů**. Držitelka druhého místa Global Teacher Prize 2019 *Monika Olšáková* v ní referuje o nárocích, jež tato ambice klade na učitele, zamýšlí se nad významem rozvoje čtenářství v přírodovědných předmětech a objasňuje, jak může čtenářský cíl přispívat k naplnění cíle oborového. Poukazuje též na důležitá kritéria výběru vhodného výukového textu a na ukázkách práce s různými typy **odborných textů (včetně pracovního listu)** přibližuje postup výuky. Vítěz Global Teacher Prize 2020 *Václav Fiala* pak čtenáře uvádí do tématu **badatelsky orientované výuky** a z pozice učitele chemie, přírodopisu a přírodovědy popisuje své zkušenosti s využitím **beletristických textů za účelem naplnění oborového cíle**. Poskytuje ukázku textu včetně návrhů badatelských aktivit pro první i druhý stupeň základní školy včetně ukázek práce žáků a popisu průběhu výuky. Závěrem kapitoly prezentuje celoškolský projekt, v němž všichni žáci v rámci různých předmětů pracovali s jednou knihou.

Pátá kapitola se zabývá čtenářskou gramotností a jejím rozvojem na různých typech **středních škol**. Tato část publikace vznikla díky iniciativě a odborné pomoci *Dany Pražákové*, ve spolupráci s *Veronikou Fiedlerovou*. Pojednává o **roli středních škol v rozvoji čtenářské gramotnosti**, přibližuje, jaké úrovně čtenářské gramotnosti dosahují žáci SOŠ v mezinárodních šetřeních, a poskytuje **doporučení k rozvoji žáků s nízkou úrovní čtenářské gramotnosti**. Kapitola je doplněna **praktickou ukázkou práce s odborným textem** ve výuce, kterou zpracovala *Petra Hlawatschke*, vyučující českého jazyka na SOŠ v Liberci.

Příloha 1 obsahuje podrobný **popis jednotlivých úrovní čtenářské gramotnosti PISA 2018**, jež přesně vymezují stupeň zvládnutí určitého čtenářského postupu.

V **příloze 2** je uvedeno pojetí oblasti **přírodovědné gramotnosti v PISA 2015**.

Příloha 3 přibližuje podrobný **popis jednotlivých úrovní přírodovědné gramotnosti PISA 2015**.

Příloha 4 je věnována pojetí **matematické gramotnosti v PISA 2012**.

V **příloze 5** je přiblížen **popis jednotlivých úrovní matematické gramotnosti PISA 2012**.

Příloha 6 zahrnuje další **uvolněné úlohy** ze čtenářské gramotnosti, které byly použity v pilotním šetření PISA 2018. Ukázky jsou doplněny podrobným rozbohem jednotlivých testových otázek s informacemi o jejich vyhodnocování.

¹ Uvolněné testové úlohy PISA jsou dostupné ve veřejné databance testů, která je součástí inspekčního systému elektronického testování InspIS SET (<https://set.csicr.cz>).